

**Супрун Ксенія Андріївна**

здобувач вищої освіти

другого (магістерського) рівня вищої освіти

Дніпровського гуманітарного університету

*Науковий керівник:*

**Пріснякова Людмила Макарівна**

кандидат психологічних наук, доцент,

завідувач кафедри психології

Дніпровського гуманітарного університету

## **ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СПРИЙНЯТТЯ І РЕАГУВАННЯ НА ВОЄННІ ДІЇ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ УКРАЇНИ**

Сприйняття є відображенням предметів і явищ середовища, яке оточує людину під час їх регулярної дії на органи чуття. Воно стає як би загальним відображенням предметів і явищ під час їх дослідницького впливу на органи чуттів. Потім з цими образами працюють увага, пам'ять, мислення, емоції та почуття. Як і відчуття, сприйняття виникає лише тоді, коли предмети впливають на аналізатори.

Сприйняття виконує наступні функції: загального орієнтування (пізнання, поведінка, естетика); оцінювання (оцінка положення об'єктів, їх форм, розмірів, фізичних властивостей); пізнавальна (уявлення про нові предмети та явища); контролю практичної діяльності (при створенні нових об'єктів); регулятивна (регулювання поведінки та діяльності в процесі взаємодії з предметами та явищами).

Друга сигнальна система, яка формує зміст людського сприйняття, бере на себе важливу функцію в процесі сприйняття. Вона перетворює сприйнятий об'єкт у словесний сигнал; визначає розуміння первинних сигнальних подразників, надає вільного характеру сприйманню людини, пов'язує сприйняття з діяльністю особистості. Друга система сигналізації допомагає усвідомлювати та розуміти об'єкти, що відображаються. Він регулює процес формування сприйняття людини [3].

Найважливішими особливостями сприйняття є: предметність, цілісність, структурність, константність і осмисленість.

Предметність сприйняття виявляється в тому, що властивості предмета є не ізольовані в зображенні, а як належні предмету, тобто в акті об'єктивації. Ця якість є не вродженою, а набута якістю людини. Основну роль у його створенні відіграють рух і дотик. Без нього наше сприйняття втрачає якість предметності.

Другою характеристикою сприйняття є цілісність. Цілісність сприйняття полягає в тому, що образи зображених предметів і явищ виникають у свідомості в єдності багатьох якостей і властивостей.

Структурність сприймання виявляється в тому, що людина, відображаючи предмети і явища в їх цілісності, виділяє в них різні елементи, компоненти, та підсистеми, коли людина сприймає об'єкт, то інтерпретує його як сутність, що має власну структуру.

Константність – відносна постійність розміру, форми і кольору предметів і явищ, що сприймаються.

Осмисленість сприйняття полягає в тому, що зображувані предмети і явища порівнюються з попереднім досвідом людини, відомостями і знаннями про них, на основі чого формується відповідне ставлення до них.

Актуальна соціальна ситуація, яка постає як обставина становлення сучасної людини, досить агресивно впливає на її життєдіяльність. Багато змін в різних сферах життя часто стають факторами стресу, які викликають дуже різні психологічні реакції особистості. У зв'язку з цим дуже важливо розуміти природу цих реакцій, шукати шляхи використання психопрофілактичних заходів, орієнтуватися на розвиток психологічної стійкості особистості, на забезпечення її благополуччя.

Вплив стресу на організм є цілісним для більшості, якщо не для всіх його фізіологічних систем. Стрес можна охарактеризувати як вплив, що діє на людину, «виводить її з рівноваги», викликає тимчасові чи стійкі зміни поведінки, аж до нервово-психічного чи психосоматичного захворювання.

Залежно від вираженості реакцій на стресові події можна виділити такі набуті розлади (ступінь тяжкості або характер). Останні виникають у людей без психічних захворювань, як реакція на певні стресові події, такі як природні катаклізми, воєнні дії або надзвичайна криза в стосунках [2].

Вони включають:

1) психічний ступор – це стан, що характеризується раптовим уповільненням рухів до повної зупинки (нерухомості). Незважаючи на смертельну загрозу, постраждалі не рухаються і не можуть вимовити ні слова. Оглушення триває недовго – хвилини, рідше години – і часто переходить в інші психогенні реакції – зазвичай депресивні, астеничні, фобічні;

2) психомоторне збудження прямо протилежне зазначеному вище стану ступору – це стан «рухової бурі» за Е. Кречмером. Цей стан характеризується раптовими, безглуздими і хаотичними неспокійними рухами. Людина робить набагато більше непотрібних рухів, махає руками, кричить, кличе на допомогу, не усвідомлюючи, що іноді існують реальні і цілком можливі виходи з ситуації, що склалася;

3) психогенний транс. Внаслідок надзвичайних ситуацій у багатьох постраждалих виникають стани, що характеризуються звуженням свідомості, явищами автоматизму в поведінці та мовленні, зумовленими певною установкою;

4) реакція на гостру надзвичайну ситуацію виникає відразу після втрати, але може бути відкладена реакція. Вони проявляються психологічними та соматичні симптомами. Постраждалі скаржаться на безсилля, відчуття

виснаження, ірреальності (зміна свідомості), емоційну дистанцію до оточення, рідних;

5) істеричні психози. Найчастіше проявляються істеричні психози у вигляді психогенних розладів свідомості, яка звужується під впливом інтенсивних афектів. Іноді спостерігається втрата свідомості, занурення у нереальні переживання.

Ситуації, які представляють для людини певну загрозу або мають особисте значення, викликають стан тривоги. Суб'єктивно тривога може переноситься як неприємний емоційний стан різної інтенсивності. Інтенсивність переживання тривоги пропорційна ступеню загрози або важливості причини переживання. Від цих факторів залежить тривалість тривожного стану. Сильно тривожні люди інтенсивніше усвідомлюють ситуації або обставини, які можуть включати можливість невдачі або загрози. Ситуація тривоги супроводжується зміною поведінки або мобілізує захисні механізми особистості.

Опис психологічних особливостей студентської молоді можна пояснити тим, що в цей період відбувається багато важливих соціальних подій в особистому житті. У цьому віці людина дуже вразлива та схильна до різноманітних життєвих криз через націленість на самоствердження та життєвий успіх, юнацький максималізм, відсутність власного життєвого досвіду, що часто призводить до ригідності та деструктивності у виборі стратегії подолання життєвої проблеми, що виникають

У сучасних умовах навчання у ВНЗ можна віднести до певного виду діяльності, пов'язаного з високим рівнем розумового, психологічного та фізичного навантаження, яке надзвичайно зростає в період воєнних дій в Україні.

Відсутність резервів психічного і фізичного здоров'я може призвести до розвитку у студентів невротичних розладів і розладів адаптації. На цьому фоні високе і виражене відчуття небезпеки може призвести до певних реакцій (страх, тривога, стрес, паніка).

Військові дії в країні, з якими пов'язані повітряні тривоги в містах, звуки вибухів і перегляд новин про ситуацію в цілому – все це часто супроводжується симптомами тривоги і тривожно-депресивних станів, афективними і впливовими з них поведінковими реакціями в ситуаціях фрустрації і психоемоційному стресу [4].

Для студентів у нових реаліях життя, адаптація до нових соціальних умов призводить до активної мобілізації, а потім і до виснаження фізичних резервів.

На погіршення стану здоров'я студентської молоді під час воєнних дій впливає багато факторів, які умовно можна поділити на:

1. Об'єктивні, в основному пов'язані з ситуацією в країні;
2. Суб'єктивні, особистісні характеристики.

Життя без стресу взагалі неможливе, особливо під час війни, але можна підвищити свою стійкість до стресу. Якщо намагатися просто ігнорувати або

уникати стрес, можуть виникнути такі стани, як: депресія, байдужість, почуття туги. Для сучасного студента стрес – це не надприродне явище, а реакція на накопичені проблеми та процес боротьби з ними з повсякденними труднощами [1].

Слід зазначити, що під час воєнних дій студенти навчаються у стані постійного стресу, тому необхідно підвищувати мотивацію позитивними емоціями та відганяти тривогу та невпевненість. Перетворювати внутрішні через самонавіювання внутрішні образи в слова, які знову і знову спрямовувати до свідомості. Ці слова повинні бути наповнені власною силою та підтримкою, сприйматися на глибокому емоційному рівні та створювати своєрідну психоемоційну основу для засвоєння знань.

У зв'язку з актуальністю даної проблеми є важливим проведення планово-профілактичної та діагностичної роботи з метою запобігання виникненню негативних психологічних наслідків у студентській молоді України.

### **Список використаної літератури:**

1. Психологія стресостійкості студентської молоді / Л. Афанасенко, І. Мартинюк, Л. Омельченко, А. Шамне, В. Шмаргун, С. Яшник ; за заг. ред. В. Шмаргуна. Київ : Видавничий центр НУБіП України, 2018.
2. Бодров В. А. Психологический стресс: развитие и преодоление. Москва : ПЕРСЭ, 2006.
3. Варій М. Й. Загальна психологія : навч. посіб. Львів : Край, 2005.
4. Дубчак Г. Особливості проявів стресових станів сучасних студентів закладів вищої та професійної освіти. *Psychology of Personality*. 2019.
5. Наугольник Л. Б. Психологія стресу : підруч. Львів : Львів. держ. ун-т внутр. справ, 2015.

**Френзель Ігор Олександрович**

здобувач вищої освіти

другого (магістерського) рівня вищої освіти  
Дніпровського гуманітарного університету

*Науковий керівник:*

**Агарков Олег Анатолійович**

доктор політичних наук, професор,

професор кафедри психології

Дніпровського гуманітарного університету

## **ЗМІСТОВІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ТА ЕЛЕМЕНТИ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ**

Термін «емоційний інтелект» був введений в науковий обіг у 1990-х роках як конструкція, заснована на здібностях, аналогічна загальному інтелекту. Проте протягом останніх трьох десятиліть з'явилися ще дві